

Asia: VN/506/2021

Hallituksen esitys laiksi energiaintensiivisten yritysten sähköistämistuesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Teknologiateollisuus ry:n lausunto hallituksen esityksestä laiksi energiaintensiivisten yritysten sähköistämistuesta

Viite: Lausuntopyyntö VN/506/2021 (23.6.2021)

Työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi, joka koskee lakia energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan talvella 2022. Lain voimaantulo edellyttää, että Euroopan unionin komissio hyväksyy lakiehdotukseen sisältyvän valtiontuen.

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Laki edistää teollisuuden sähköistymistä ja muutosta vähähiiliseksi

Lain tavoitteena on määritellä järjestelmä, jolla korvataan päästökaupasta aiheutuvia välillisiä kustannuksia laissa määritellyille toimialoille, jotka ovat alttiita merkittävälle hiilivuodon riskille. Maksettavan tuen suuruus määräytyisi muun muassa päästöoikeuden hinnan sekä toiminnanharjoittajan sähkönkulutuksen tai tuotannon määrän perusteella. Lisäksi sähköistämistuen avulla pyritään luomaan kannusteita teollisuuden prosessien ja toimintojen sähköistämiseksi, mikä edistää teollisuustuotannon muutosta kohti vähähiilisyyttä.

Teknologiатеollisuus on sitoutunut YK:n 1,5 asteen tavoitteeseen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Tuemme Suomen hallituksen hiilineutraaliustavoitetta vuodelle 2035 ja EU:n tavoitetta hiilineutraaliudesta vuonna 2050 sekä sen vaatimaa vuoden 2030 tavoitteen kiristämistä vähintään 55 prosenttiin vuoden 1990 tasosta. Teknologiатеollisuus on useiden muiden toimialojen tavoin valmistellut oman vähähiilisyystiekartan, joka pyrkii toteuttamaan em. kotimaisia ja kansainvälisiä ilmastotavoitteita. Toimialamme tärkeimmät keinot systeemisessä muutoksessa kohti hiilineutraalia kiertotaloutta ovat sähköistäminen, digitalisaatio ja vetyteknologioiden käyttöönotto.

Teknologiатеollisuus pitää nyt lausuttavana olevaa lakiehdotusta hyvin tarpeellisena. Mielestämme on hyvä, että energiaintensiivisille yrityksille luodaan kannustimia prosessien ja toimintojen sähköistämiseen. Tuki on tarpeen, sillä päästökaupasta aiheutuu epäsuoria kustannuksia, jotka vaikuttavat sähkön hintaan. Sähköön erikoistuneen sijoituspalveluyhtiö PowerDerivan tekemän selvityksen mukaan arviolta 60 % päästökaupan kustannuksista siirtyy meillä Suomessa sähkönkäyttäjien maksettavaksi. Kustannusvaikutus on merkittävä erityisesti sähköintensiivisillä vientiteollisuuden toimialoilla. Esimerkiksi metallinjalostuksessa sähkön osuus tuotantokustannuksista on keskimäärin lähes 40 %.

Tuki-intensiteetti tulisi nostaa komission sallimalle enimmäistasolle

On kannatettavaa ja tärkeää, että kansallinen järjestelmä noudattaa mahdollisimman pitkälti EU:n komission päästökauppaa koskevaa valtioneuvoston ohjeistusta, jotta säädöksen notifikaatio EU:ssa on sujuvaa ja ennustettavaa.

Koska tuki vaikuttaa olennaisesti suomalaisen teollisuuden kilpailukykyyn EU:n sisämarkkinoilla, on kansallisen tuen määrän oltava kilpailukykyyn kannalta riittävä. Suomi on ilmastotoimien edelläkävijä myös eurooppalaisessa mittakaavassa, joten tuen tarve on todennäköisesti suurimmillaan lähivuosina. Tuen määrää voidaan tarkistaa vähähiilisten tuotteiden markkinoiden kehittyessä. Esitämme, että kansallisessa sähköistämistuessa käytettäisiin tuki-intensiteettikerrointa 0,75 hallituksen esityksessä mainitun arvon 0,25 sijasta ainakin vuosina 2022-2025. Lakiin voitaisiin lisäksi kirjata mahdollisuus tarkistaa tuki-intensiteettiä tarvittaessa tämän jälkeen. Päästökaupan epäsuorien kustannusten tuki-intensiteetti on aiemmin ollut monissa, Suomen kannalta tärkeissä ja tukea maksaneissa EU-maissa (muun muassa Saksassa) komission sallima 0,75. Suomessa tuki-intensiteetti on aiemmin ollut 0,375.

Lisäksi hallituksen esityksessä maksimituki on rajattu 150 miljoonaan euroon vuodessa, mistä seuraa tuki-intensiteetin pieneneminen entisestään, kun päästöoikeuden hinta nousee lain valmistelun aikaan vallinneesta noin 50 €/CO₂-tn tasosta. Sinänsä on varsin poikkeuksellista, että lakiin kirjattaisiin nyt esitetyllä tavalla tuen rahallinen enimmäismäärä. Esimerkiksi energiatukiasetuksessa (1098/2017) tai liikenteen infrastruktuuritukia (498/2018) koskevissa säännöksissä tuen enimmäismäärällä tarkoitetaan joko hankekohtaisen tuen enimmäismäärää euroina tai tuki-intensiteettiä. Jos tuki-intensiteettiä ei voida edellä kuvatulla tavalla nostaa ja lakiin on välttämätöntä kirjata tuen enimmäisarvo, tuemme Metallinjalostajat ry:n lausunnossaan tekemää

ehdotusta tukikaton korottamisesta 200 miljoonaan euroon vuodessa, jotta kaksoisleikkureista (intensiteetti ja enimmäismäärä) aiheutuva kilpailuhaitta jäisi mahdollisimman pieneksi.

Varat riittäisivät hyvin tämän oikeasuhtaisen tuen maksamiseen, koska valtion saamien päästökauppatulojen ennakoitaan tulevaisuudessa kasvavan. Kasvua syntyy sekä päästöoikeuden hintojen noususta että päästökaupan mahdollisesta laajentumisesta uusille sektoreille, mitä koskevat ehdotukset sisältyvät komission ehdotukseen uudeksi päästökauppadirektiiviksi. Lisäksi direktiiviluonnoksen mukaan kansalliset päästökauppatulot olisi käytettävä kokonaisuudessaan ilmastotoimiin (Euroopan komissio, 2021, COM(2021) 551 final, artikla 10).

Tuen saannille mahdollisimman joustavat ehdot ja aikataulu

Teknologiатеollisuus pitää kannatettavana sitä, että tuen saannille on asetettu ehtoja ja että ehdot ovat joustavia. Tuen ehdollisuus kannustaa investoimaan hiilineutraaliin tuotantoon, energiatehokkuuteen ja hiilineutraalin sähkön käyttöön. Myös mahdollisuus jakaa kehitystoimia ajallisesti useammalle vuodelle, vaikka itse tuen maksatuskausi on vuoden mittainen, on järkevää.

On hyvä ja tärkeää, että lakiehdotuksen perusteluissa (s. 21) on hiilettömänä sähkön tuotantomuotona mainittu uudistuvien energialähteiden rinnalla myös ydinvoima. Lakiluonnoksen 3 §:n momentissa on edellytetty, että toiminnanharjoittaja kattaa vähintään 30 % sähkönkulutuksestaan tällaisella hiilettömistä lähteistä tuotetulla sähköllä. Lain perusteluosaan olisi syytä lisätä maininta, ettei tuki kuitenkaan ole tarkoitettu sähkön tuotantotueksi, joka saattaisi häiritä markkinaehtoisesti toimivia sähkömarkkinoita. Kaikkien tuen avulla toteutettavien kehittämistoimien tulee synnyttää aidosti lisäisiä päästövähennyksiä ja uusia investointeja.

Tukikausi tulisi ulottaa vuoteen 2030 saakka

Lakiluonnoksen 1 §:ssä säädetään tukikaudesta siten, että tukea voidaan myöntää tarkasteluvuosien 2021-2025 tietojen perusteella. Tuki maksettaisiin takautuvasti tarkasteluvuotta seuraavana vuonna. Tukikelpoisten kehittämistoimien tulisi olla toteutettuna vuoden 2028 loppuun mennessä.

EU:n päästökaupan valtiontuen suuntaviivoja on mahdollista soveltaa ns. neljännellä päästökaupakaudella eli vuosina 2021- 2030. Yksin kiristyvät päästövähennystavoitteet edellyttävät kuluvan vuosikymmenen aikana suomalaisilta teollisuusyrityksiltä arviolta 20 miljardin investointeja vähähiilisiin ratkaisuihin. Nyt tehtävät investoinnit ovat siten paitsi taloudellisia merkittäviä, myös pitkävaikutteisia – tyypillisesti kymmeniä vuosia. Vähähiilisyyskehityksen vauhdittamiseksi Suomen onkin pystyttävä tarjoamaan teollisiin investointeihin houkutteleva toimintaympäristö, joka tarjoaa

vakaan ja ennakoitavan näkymän vähintään vuoteen 2030 saakka. Siksi toivomme, että nyt valmisteltavana olevan lain kestoja jatkettaisiin aina vuosikymmen loppuun saakka.

Helsingissä 5.8.2021

Helena Soimakallio

johtaja, kestävä kehitys

Teknologiateollisuus ry, Kestävä kehitys -yksikkö

puhelin 040-5507706 ja sähköposti: helena.soimakallio@teknologiateollisuus.fi

Soimakallio Helena

Teknologiateollisuus ry - Teknologiateollisuus ry, Kestävä kehitys -yksikkö